

№ 25
7

Fr. H. Krimzweldt nim.
Eesti NSV Riiklik
Reamatukogu

2060

32103

№ 12 — 1929

Õdigi maade proletaarlased, õhinegel!

ЭСТ. ОРГАН ЖЕНОТДЕЛА Л. ОБЛАСТКОМА ВКП (б) „РАБОТНИЦА и КРЕСТЬЯНКА“

Naistöoline ja talumaisterahwas

Pioneerid laagris

Maipüha

1. mai on terve ilma ühine töörahvapüha. Töörahwa hulgad üle ilma, linnas ja maal, tunnevad täna rohkem kui kunagi, et nad üks ühine pere on.

Terwes ilmas, peale Nõukogude Liidu, ägavad töörahwa hulgad alles turnamise ja rõhumiise all, kuid ikka rohkem ja rohkem hakkavad nad arusaama, et muud teed ei ole wabane miseks, kui see tee, mida mööda läks Wenemaa töörahwas Oktoobri revolutsioonis. Terwes ilmas näeme praegu revolutsiooni tõusu, streikisid, suuri uulitsameeleavaldusi, tööliste hullkade koondamist kommunistlike parteide ümber, asumaades rõhutatud rahwaste ülestõusmisi jne.

Kuid selle kõrwal näeme meie ka kapitali pealetungimist, tööpäewa pikendamist, tööpäewa alammäära lan gemist, walge terrori julmuist ja palawlikku rööwõdadale ettevalmistust.

Eestkätt valmistab kodanlus muidugi sõda Nõukogude Liidu wastu, kelle peale ta meeskult wihane on, sellepärast, et siin tööliised ja talurahwas orjailked purustasid ja teiste maade töörahwale nende wõitluses teenäitajaks ja õpetajaks on.

Nad oleksid ammugi meie töörahwa riigile peale tunginud, kui neid takistanud ei oleks omawahelised wastolud ja peaaesjalikult kartus oma maa töörahwa ees, kelle hüüdsõna on olnud: „Käed Nõukogude Liidu küljest!“

Ka täna sel Maipühäl kestab see töörahwa ähwardaw hüüd miljonite ja miljonite suust üle terve ilma.

Meie, naisfeltliised — emad, linnas ja maal, keda sõda eestkätt walusalt puudutab, peame meeste kõrwal kõik oma jõud koondama sõja wastu.

Tundi, millal waenlane awalikult pealetungimist algab, ei tea meie täpselt äramäärata, kuid kuni selle filmapiiguni, tuleb meil kõik teha, et meie majandusliliselt ja sõjaliliselt ettevalmistatud oleksime.

Meie oleme revolutsiooni aastate jooksul, kõige raskuste ja kaotuste peale waatamata, määratult kaswanud.

Linnas tööstuse alal on ülesehituse ajajärg kaugel seljataga, meie seame juba terve tööstuse uuele alusele, algame uut ajajärku, sellele edule hakkab nüüd juba tõkkeid tegema meie pikaldam põllumajanduse arenemine, tema killustatud olek, wäikewalmistus ja madal tehnika, sellepärast on ka maal praegu tähtsamaks ülesandeks põllumajandust uuele sotsialistliku suurpõllupidamise alusele seada. Sellepärast on ka meie tänase püha tähtsamaks ülesandeks seletada ja selgitada maal, koosolekutel ja pidustustel talurahwa hullkadele parema põllutööriistade tarwitusele wõtmist, tehniliste kultuuride, nagu lina, kanepi jne arendamist ja eestkätt muidugi kollektiivse majapidamise tähtsust.

Seal juures aga peame alla kriipsutama, et see ehitusetöö ainult siis läbiwiidaw on, kui meie suudame wastawalt tõsta töörahwa hullkade kultuurset tasapinda. On waja aastasadade wanune mustuse, rumaluse, ebausju rämpsi endi seast wälja pühkida.

Rohkem koolisid, klubisid, rahwamajasid, lugemisetubasid, enesearendamise ringisid, delegaatide koosolekuid, lasteplatšisid, sõimesid jne.

Iseäranis meie, naiseltfilised, kes teatud põhjusel oleme üldiselt rohkem mahajäänud, ärgem jäägem sellest mõitlusest kõrwale, sest kultuurirevolutsiooni teostamine nõuab kõikidelt suurt jõupingutust.

Rõit kui üks tööle! Siis mõidame ära kõik takistused ja raskused ja ehitame üles sotsialismi, kindlustame selle tuletorni, mis walgustab teed kogu ilma mõitlewale töörahwale.

Elagu üleilmne töörahwa mõit!

Elagu sotsialismi ülesehituse Maipüüha töörahwa riigis — Nõukogude Riigis!

S. Allermann

Elagu 1. mai — rahwustwahelise proletariaadi revolutsiooniliste jõudude ülewaatuse päew!

Toidu- ja tarbeainete puudusest

Mõne toidu- ja tarbeaine wähesus, mida wiimasel ajal tunneme, teeb iseäranis pere-naistele muret — töölinnaistele linnas ja tehnik-talunaistele maal. Seda muret süwendawad weel igasugused kuulujutud, mida osalt otse pahatahtlikult, osalt teadmatuses, osalt spekulatsiooni (sahkerdamise) eesmärgiga laiali laotatakse. Kuigi need jutud tihti käega katsutawalt meeletud on, korutatakse neid siiski. Selle tagajärjel püütakse suuri tagawarasisid walmis muretseda, mis meie plaaniliselt korraldatud juureweo juures ajutiselt raskusi mõib teha.

Millest tuleb ainete wähesus? Põhjusi on mitmesuguseid. Rõigepaalt wiljaainete kohta. Siin tuleb muidugi eeskätt osalist ikaldust nimetada, mis mitte ainult Wenigrabi oblasti põllupidajaid ei tabanud (liig wihm), waid ka mõnes wiljarikkamas ringkonnas (põud). See segas juba algusest wilja kokkuostmise plaani ja tegewust. Siina juure tulid weel teised takistused kokkuostmisel. Wiimasel aastal on nõukogude wastane (rikas) talurahwakiht maal iseäranis wihafelt vastu hakanud panema,

sest ta näeb, et nõukoguwaltisuse poliitika, mis kindlasti laiaide tehnikute ja lestmittude hullade kaitsemisele ja tõstmisele läheb, tema kurnamisewõimaluse warsti lõpuliikult häwitab. Ka selle kibi tõrlumine talistas teatud määral wilja kokkuostmist, ja lõpuks tehti ostmisel ka mõnesuguseid wigu.

Rõit see, kui ka toiduainete üldine suurem tarwitamine, andis ennast warustamises tunda. Kui siia juure weel leiwa linnas ülesostmine ja sellega maal sahkerdamine ning eespool nimetatud tagawarade soetamine arwata, siis on arusaadaw, miks warustamisel mõnikord kõikide nõudeid kohe ei saadud rahuldada.

Teine liit aineid, nagu wõi, munad, mille puudust peamiselt linn tunneb, on wähesed osalt eespool kujutatud põhjustel, osalt aga sellepärast et talwekundel nende walmistus üldse wäheneb. Kewade tulekul laheneb nende ainete warustamise küsimus tuntuwalt, kui korda läheb tagawarade ahmimist takistada.

Kolmas liit aineid on niisugused, mida meil enam kui küllalt on, nagu petrooleum,

juhkur, sool j.t. Kui siin varustamises mõni päew on takistusi olnud või mõne aine väljasaandmist piiratud, siis ainult tarvitajate eneste mõistmatu talitamise, suurte tagavarade kokkuahmimise tagajärjel. Kui Leningradis, näiteks, päewas harilikult 9—10 waguni suhkrut ja 2 waguni soola asemel korraka 15—16 wagunit suhkrut ja 8—10 wagunit soola hakati nõudma, siis on käega katsutaw, et mitte tarwitus sedawõrd ei tõusnud, waid suuri tagawarasid hakati soetama.

See näitab, kuidas tagawarade wastu midagi olla, aga kui neid äkitselt suurel määral hakatakse tegema, siis tähendab see varustamise asutustele, nagu oleks korraka ootamata suur hulk tarvitajaid juure tulnud. See peab varustamise plaani segi wistama. Kes selle all kannatawad, on muidugi ka tarvitajad ise. Sellepärast ei või see sugust tagawarade kogumist kuidagi õigesti kiita.

Nüüdse aja Diidu majandus läheb iga rohkem ja rohkem plaanilisele alusele. Teisiti ei saa sotsialistlik majandust ette

kujutada, kus turg ja varustamine mitte üksikute era kaupmeeste kasuahnusest ei rippu. Kõik plaaniliku varustamise juures peab ka tarwitus plaanilist olema. Muidu tekib lõhe. Igasugune kõrwalpoitamine tarwistamises võib varustamist takistada, mis kokkukõllasse on seotud kogu muu majandusega.

See näitab, kuidas kahjulik on see sugust tagawarapoliitikat ajada; aga ühtlasi seletab see ka, kust see poliitika välja kaswab: sealt mustast urkast nimelt, kuhu kõik nõutogude wastafed on peitu pugunud, eeskätt era kaupmeeste ja nende tuttamate ringfondadest, kellele kooperasiioni kaswamine surmats on ja kes tarwitajate seas kabuhirmu tekitamisega loodawad kooperatiivide tegewust halwata. Kuid ei kannata mitte kooperatiiv waid tarwitaja.

Sellepärast, perenaised eeskätt, wõib elge ise igasuguste rumalate kuulujuttude wastu ja walwate et plaanilist varustamist ei rikutaks. Sellega aitate üldist plaanilist majandust areneda ja kindlustate korrapäraselt varustamist.

H. Pöggelmann

Talunaisterahwa õigused maaseaduste kogu järele

Isaisaegsed arwamised naisõiguste kohta ei kao, muidugi, käeliigutusega. Eriti tiusammul muutuwad need igiwanad arwamised meie talupoja ajus. Et meie talunaise seisukohta ühiskonnas nende eelarwamiste wastu kaitsta, on igas seadustekogus, samuti ka maaseaduses, naiste õigused eriti alla kriipsutatud.

Nii, näiteks, on seadustekogus öeldud, et igal kodanikul, waatamata soo peale, on õigus talumajapidamiseks maad kasutada, kui ta tahab teda harida oma tööjõuga. Tähendab, et naised woiwad seda õigust kasutada meestega ühewäärilisel. Talunaisterahwas peab teadma, et maaseaduse järele on tema samasugune täieõigusline majapidamise osaline kui meeski.

Seaduses on eraldi öeldud, et kõigil talumajapidamise liigetel, wanuse ja soo peale waatamata, on õigus maa, ehituste ja põllumajanduslise inwentaari peale. Majapidamise esitajaks majanduslikes asjades loetakse majapidamise peremees (mees ehk naine). Üleliigne oleks seda korrata, et majapidamise jagamise puhul naisel sama õigus on kui mehelgi.

Talunaisterahwal on tarwilik teada, et kui ema lapsega majapidamisest välja astub, siis võib ta lapse ülewaldamist nõuda lapse isa isiklisest warandusest. See oleks taluperenaise õigustest. Weel enam aga peawad taluteenijad tundma oma õigusi.

Palgaline tööjõud võib majapidamises olla ainult abitööna, seejuures tuleb aga

teatud seaduslistest tingimistest kinnipidada.

Talumajapidamises lubatakse palgata alaealisi mitte alla 14 a. wanuseid¹ ja ainult erilisel kergele tööl täitmiseks mitte alla 12 a. wanuseid. Töö kestvus on harilikult 8 tundi. Kuid kibedal põllutööde hooajal, töö iseloomuga arvestades ning taluteenija enda nõusolekul võib tööpäew pikemaks tõusta. Üks päew nädalas, harilikult puhkepäew, peab taluteenijal waba olema.

Tööst wabad peawad nad olema veel kõik seadustes ette nähtud pühad. Nii tööpäewadel, peale töö lõpetamist, kui ka puhkepäewadel võib taluteenija talust lahkuda ja oma waba aega enda äranägemise järele kasutada. Kui kibedal tööajal on tarwilik töötada mõnel puhkepäewal, siis peab palkaja selle päewasuma, kas teise waba päewaga ehk rahaga, erilise kokkuleppe järele.

Peale töötasu (palga) peab palkaja taluteenijale elamiseks kohase ruumi andma ja samawäärtuslise toidu, mida sõõb palkaja perekond.

On keelatud tarwitada alaealiste ja rasedate (raskejalgsede) tööjõudu nende terwisele kahjulikul ja raskel tööl.

Kui talumajapidamine tarwitab palgalist tööjõudu kogu põllumajanduslise aasta kestwusel, siis peab palkaja talu-

¹ See käib keskmikkude j.t. töötawate talupidajate kohta; külakurnajad aga ei tohi alla 16 a. wanuseid tööle wõtta.

teenijale, kes selles talus mitte vähem kui kuu aega teenind, haiguse ehk sünnituse puhul maksma endise palga ja andma toidu ning eluruumi ühe kuu jooksul haiguse ehk sünnituse tõttu töö katkestamise päewast lugedes.

Kui aga majapidamine tarwitab palgalist tööjõudu ainult üksikutel põllutöö hooaegadel, siis maksetakse haiguse ehk sünnitamise puhul taluteenijale, kes selles talus vähemalt kaks nädalat on töötanud, töötasu kahe nädal jooksul ja warustatakse sama aja kestwusel toidu ning eluruumiga. Rawitsemiseasutused on kohustatud taluteenijatele haiguse ehk sünnituse korral maksuta arstiabi andma.

Töölt lahti lasta, enne lepingus ette nähtud aega, võib palkaja ainult sel korral, kui on selleks tõsised põhjused. Kuid seejuures on palkaja kohustatud töölt ülesütleemisest kaks nädalat ette teatama.

Erilise kaitse all on meil talupere-naised-üksikud, punawäelaste naised ja lesed. Nendele antakse eesõigusi põllumajanduslise laenu saamisel, maakorralduse läbiwiimisel, seemne ja metsa materjali saamisel, põllumajandusliste tööriistade, masinate, tõu- ja tööloomade saamisel jne.

Mitte üksi kohalikkude organisatsioonide kohus ei ole nende seaduste täitmist walwata waid talunaisterahwad peawad eestkätt ise oma õiguste kaitsel seisma.

Muljed S. N. W. Liidust

Warane kewad. Leningrad. Waatame türannide lossisid, käime lõpmata tubades, kus kuhjatud määratud warandused. Milline toredus, milline rikkus! Sel ajal kui kogu Wenemaa siples waesuses ja willetsuses ja waewles mustuses ning rumaluses, prassis tsaar oma hoowkonnaga ja audus uusi ning keerulisemaid eksploateerimise worme, et kindlustada oma „paradiislikku“ elu.

Alles nüüd võib waba tööline ja talupoeg waadata oma higiga ja werrega kogutud rikkusi.

Edasi läheme waatama ülesehitawat tööd. Hiiglawabrikud: „Punane Treugolnik“, „Punane Oktoober“ üllatawad meid endi suurusega, korraga ja puhtusega. Töölised on seltsimehelikud ja annawad hea meelega seletusi küsimustele.

Wabrikute juures on lastesõimed, lasteaiad, kus walitseb kord ja rõõmus meeoleolu. Emad jätawad rahuliku südamega endi lapsed sinna, nad teawad et nende lapsed on toidetud ja nende kasvatus kindlates kätes.

Eriti suurt rõhku on pandud tööliste kultuursele weetmisele. On ehitatud suured kultuurmajad mitme tuhande tööliste jaoks kõige uuema tehnika järele. Raadio on igasse wabrikusse ja ettevõttesse sisseseatud, mille läbi töölisel on alalises sidemes terve maailmaga.

Õhtuti keeb linn oma teatritega, kinodega, igasuguste loengutega ja koosolekutega. Kümne aasta wältel on selles kultuuri katlas pimedast, rumalast ja joodikust rahwast saanud ühist kultuuri, kunsti ja tehnikat arendaw rahwas, kes on muutunud distsiplineeritud tugewaks ühiskonnaks.

Peab tunnistama et selle wäikese aja jooksul on tehtud hiigla töö proletariaadi, nii majanduse, kui ka waimlise tasapinna tõstmiseks.

Hüüan kõigi maade tööliste: paljastage pea N.-Liidu kultuuri ja kunsti ees! Austage N.-Liidu tööliste majanduslist edu, mis on kogu töörahwa üldine saawutus.

Kõigi maade töölisel, teadke et ainult N.-Liidu poliitiline ning majandusline alus on õige, mis ei mädane ega warise kokku, sest ta tugeneb töörahwa ühistel püüetel ja on ainuke õige töörahwa walitsus.

Ewa

Seltsiline Klementi puusärgis.

Ta suri walge terrori ohwrina Eesti wanglas.

El. Klementi matus oli nullitsale toonud tuhandeid töölisi. Raha ei olnud Tallinna tänawad nii suuri tööliste hulki näinud. El. Klementi matusel protesteeris Eesti töörahwas kodanluse terrori vastu ja demonstreeris oma jõudu.

1. mai Aseri tsemendiwabrikus Eestis 1918. a.

See oli sel ajal, kui meie Saksa Willu kannal all esimesi raskeid allasurumise päewi läbi elasime . . .

Lähenes 1. mai. Süda walutas — kuhugile hulgaliselt koguda meil ei toh-

tinud, kuid waikides seda päewa ei tahtnud ega suutnud mööda saata.

Meie, proletaarsed naised, kogusime omi wäikseid lapsi umbes 20 ümber ja andsime neile wäikese punase lipu.

Warsti kõlas läbi kewadise õhu: „Nüüd üles, keda needus rõhub...“ Mäletan nagu oleks see eile olnud. Selsamal ajal tuli minu juurde seltsiline K., temal oli punane sall peas, ja mina wõtsin ülendatud meeleolus selle punase salli ning sidusin ta oma akna alla pajupuu külge. Punane sall lehwis ja rõõmustas meid, tuletades meelde meie suurt tööliste püha, waatamata mahasurumise peale.

Politsei pidas uulitsal laste rongikäigu kinni ja küsis, kes neid uulitsale käskis minna. Lapsed wastasid julgelt: „Tulime ise“.

Teisel päewal tuli minu juurde politseiniku Liima naine ja tähendas pilka-

walt: „Teil olla eile ju maja ees punane lipp lehwinud?“ Wastasin talle awalikult, et kahjuks suuremat lippu ei olnud, aga aeg tuleb, kus meie punane lipp kui wõidulipp wabalt lehwib. Olgugi, et meid praegu waikima sunnitakse, ei muuda me oma sihti.

Nüüd pühitsen ma siin Nõukogude Liidus ühes terwe waba tööliiswäega suurt tööliste püha, ja soowin täna Eesti wõitlewale töörahwale wõitu kodanluse üle, et warsti terwes Eestis ja ka Aseri tsemendiwabrikus wabalt lehwiks töörahwa punane wõidulipp.

Pihkwas.

Rosalie Olek

Kust leida talunaisel üleskerkinud küsimustele seletusi?*)

Meil muu eestikeelse kirjanduse puuduse kõrwal torkab eriti silma kirjanduse puudus nõuküsimuse alalt. Peale mõne wäikese raamatukese (A. Kalõgina „Talunaisterahwa õigused ja nõukogude kohus“, J. Krõlow „Põllumajandus ja talunaisterahwas“, Bassurmanski ja Tank „Naistööline Oktoobri barrikaadidel“, Lenin „Naistöölistest ja talunaisterahwast“, Klara Zetkin „Lenin ja naisterahwa wabastamine“, K. Samoilowa „Naistöölistes Wene maa rewolutsioonis“, E. Blonina „Naistöölistes Internationaalis“, „Naistööline rewolutsioonis“, Helene Blonina „Kuidas ma nõukogude wõimu kaitsjaks sain“, A. Kollontai „Perekond ja kommunistlik riik“ jne) pole pealiskaudsel waatlemisel naiseltsiliste jaoks midagi olemas. Ning weel rohkem, suur osa nendestki raamatukestest on (mis sõrendatud) oma aja ära elanud, see tähendab, nad on wananenud.

Seda puudust aitab osalt parandada see asjaolu, et meil ilmub juba kolmandat aastat „Naistööline ja talunaisterahwas“, milline jõudumööda naistööliste

ja eriti talunaisterahwa elusse puutuwaid küsimusi lahendada püüab. Peale selle ilmub meil weel „Edasi“, „Säde“ ja „Siberi Teataja“ ning ajakirjad: „Klassiwõitlus“ ja „Proletaarne rewolutsioon Eestis“, kust samuti nil mõndagi küsimust leiame, mis naisseltsilisele huwi pakub.

Käesolewate ridade eesmärk on abiks olla naisseltsilistele, eriti delegaatidele, lugemisetoa ja punasenuрга tegelastele, wastawa materjali kogumises naisküsimuse alal, mis wõimaldaks lahendada esile kerkinud küsimusi talunaiste seas ja süwendada poliit. tööd ning laiendada nende isetegewuse pinda enesearendamise töös.

Kogutud materjal tuleks jaotada osadesse ja naisnurgas, punases nurgas, lugemisetoa ja wälja panna; andmeid tuleks alaliselt täiendada ajalehtede, ajakirjade ja raamatute materjalidega. Materjali jaotus oleks järgmine:

1. Ema ja laps, eluolulised, kaswatuslised ja terwishoidlised küsimused.

2. Naistööliste ja talunaisterahwa õiguste kaitse ning muud seadusandlised küsimused.

3. Talunaine nõukogude ehitustööl ning wõitluses kultuuri rewolutsiooni wäerinnal ja usuwastases töös.

*) Kõik selles kirjatükis ülesloetud kirjandus on „Külwaja“ raamatulaos saadawal.

4. Talunaine põllumajanduses ning kooperatsiooni töös.

5. Talunaine ja S. N. W. Liidu kaitse küsimus.

Ü.K. (e) P. Eesti sektsioonide keskbüroo
juures töötaw naiste kesksideme büroo.

* * *

1. Ema ja laps, eluolulised, kaswatuslised ja terwishoidlised küsimused.

1. W. N. Falkner. Kaswagem tugewaks ja terweks. I ja II jagu.

2—12. „Edasi“ 1926. a. — № 153, 155, 157, 158, 1927. a. — № 2, 5, 12, 13, 19, 15, 27, 1928. a. — № 19 ja 42 — laste haigustest, laste eest hoolitsemisest, lasteaedadest ja -platsidest.

13. Kooliealiste kaswatusöö tähtsusest ja ülesannetest. „Naistöoline ja talunaiserahwas“ 1927. a. (esimene number).

14. Suwised lasteasutused ja talunaine. „Naistöoline ja talunaiserahwas“ № 11, 1929. aastal.

15. Kuidas lapse hirmu wastu wõidelda. „Naist. ja talunaiser.“ № 11.

16. Lasteplats, sõim ja talunaine. „Siberi Teataja“ № 10, 6. märtsil 1929. a.

17. Kuidas alkohol inimese keha rikub. „Naist. ja talunaiser.“ № 11.

18. Kohalistele organisatsioonidele ja naiseltsilistele (sõimede, platside jne asutamise kohta). „Edasi“ № 19, 1929. a.

19. Alkohol, lastekaswatus ja naine. (Sealsamas).

20. Naistöölised ja talunaised, wõitlusele joomise wastu. (Sealsamas.)

21. Elus tarwiliste harjumuste ja kommete kaswatusesest. „Naistööl. ja talunaiser.“ № 4, 1927. a.

22. Ema ja laps. „Naistööl. ja talunaiser.“ № 5, 1928. a.

23. Wõitlusele haiguste ja alkoholiga. „Naistööl. ja talunaiser.“ № 7, 1928. a.

24. Asunduste kaasabi laste suweaedade organiseerimisel. „Naistöoline ja talunaiser.“ № 1, 1927. a.

25. Arsti westlused. (Sealsamas.)

26. Kohus ja elu-olu. (Kah seal.)

27. Koolieelse kaswatusöö tähtsusest ja ülesannetest. „Naistööl. ja talunaiser.“ № 2, 1927. a.

28. Lasteplatsid. „Haridustöö“ № 3, 4-5.

2. Naistöölise ning talunaiserahwa õiguste kaitse ning muud seaduslised küsimused.

1. A. Kalõgina. Talunaiserahwa õigused ja nõukogude kohus. („Külwaja“ kirjastus, 1927.)

2—10. „Edasi“ — Perekonna ja abielu seadusest, maaseadusest, palgatööliste õiguste

kaitsest, põllumajanduse maksust — № 160 — 1926. a., № 17, 18, 19, 26 — 1927. a., № 3, 13, 14, 21 — 1929. a.

11—13. „Siberi Teataja“ № 9, 10 — 1926. a., № 11, 25 — 1927. a.

3. Talunaine nõukogude ehitustöö, wõitluses kultuuri wäerinnal ja usuwastases töös.

1. Tööliiklasi ja talurahwa liit ning nõukogude wõim. „Küla parteikoolide õperaamat“, lhk. 19—30.

2. N. Lenin. Naistöölisest ja talunaiserahwast.

3—6. „Edasi“ № 19, 84, 88 — 1927. a.

7. J. Njuurina. Ei ole rõhutuid rahwaid S. N. W. Liidus.

8—14. „Edasi“ № 97 — 1927. a., № 11, 18, 19, 25, 34 — 1928. a.

15. Talunaiserahwas ja nõukogude ehitustöö. „Naistöoline ja talunaiserahwas“, 1927. a. (esimene number).

16. Naistöölised ja talunaiserahwad nõukogude ümberwalimistel. „Naistöoline ja talunaiser.“ № 10, 1929. a.

(Usuwastane osa.)

17. S. Jänes. Kuidas usuwastast tööd teha?

18. N. Lenin. Usust.

19. Em. Jaroslawski. Lenini mõtted usu üle.

20. Samalt autorilt. Kuidas jumalad sünniwad, elawad ja surewad.

21—27. „Edasi“ № 158 — 1926. a., № 49 — 1927. a., № 30, 38, 43, 98 — 1928. a.

28. Naisterahwas ja usuwastane töö. „Naistöoline ja talunaiserahwas“, 1927. a. (esimene number).

29—30. „Siberi Teataja“ — lisa 1929. aasta weebruar-märts, № 26, 27 — 1926. a.

4. Talunaine põllumajanduses ning kooperatsiooni töös.

1. Ülesanded põllumajanduse alal. „Leninismi aabits“ I j., lhk. 138—155.

2. F. Krõlow. Põllumajandus ja talunaiserahwas. („Külwaja“ kirjastus — 1927.)

3—10. „Edasi“ № 156, 157 — 1926. a., № 8, 19, 87 — 1927. a., № 30, 34, 75, 76, 77 — 1928. a., № 21 — 1929. a.

11. Ühistegewuse kaudu talunaiserahwa wabastamisele. „Naistöoline ja talunaiser.“, 1927. a. (esimene number).

12. Wiljasaagi suurendamise ülesannetest. „Põllumees“ № 1, 1929. a.

13. W. Fomitski. Tarwitajate-kooperatsioon külas.

14. A. Keder. Põllumajandusline laen ja laenuühisuste korraldus. („Külwaja“ kirjastus — 1927. a.)

15. Agr. A. Weide. Koduloomade terwishoid ja rawitsemine. („Külwaja“ kirjastus — 1928. a.)

16. A. Weide. Kuidas karja tulu tõsta. („Külwaja“ kirjastus — 1928. a.)

17. Ed. Albel. Lühike piimatalituse õpetus. („Külwaja“ kirjastus — 1928. a.)

18—30. „Edasi“ № 156, 160 — 1926. a., № 3, 10, 11, 12, 15, 17, 36 — 1927. a. № 23 — 1928. a., № 5 — 1929. a.

5. Talunaine ja S. N. W. Liidu kaitse küsimused.

1. Tööliliste ja talurahwa Punawägi. („Külwaja“ kirjastus — 1928. a.)

2. S. L. Awinowitski. Sõda meie ei ihalda, aga wastupanekuks oleme walmis.

3. Sõjawäe nurk. (H. Saksa toimetusel.)

4—10. „Edasi“ № 15, 16, 29, 37, 88 — 1927. a., № 17 — 1928. a.

11. Walmista end sõjalini seljataguse kaitseks ette. „Naistööline ja talunaister.“ № 4. 1927. a.

12. Naisterahwas ja enesekaitse tulewases sõjas. „Naistööli. ja talunaister.“ № 7, 1928. a. 13—14. „Edasi“ № 15, 16 — 1929. a.

* * *

L I S A. Mis puutub talunaiste enesearendamiste küsimusesse poliitilise kirjaoskuse süwendamise alal, siis siin tuleb tarwitada järgmisi raamatuid:

1. P. Kershentsew ja A. Leontjew — „Leninismi aabits“, I ja II jagu

2. H. Pöögelmann — „Klassiwõitluse ajalugu“.

3. W. Wolossewitsch — „ÜK (e) P. kõlge lühem ajalugu“.

4. Peale selle annab nimetatud raamatutele täiendawat materjali ajakiri „Klassiwõitlus“ ja „Proletaarne rewolutsioon Eestis“, eriti walge Eesti tööliklassi ja töötawa talurahwa olukorra ning rewolutsioonilise võitluse iseloomustuse alalt.

Emma ja laps

Kuidas organiseerida suwiseid lasteplatse*)

Lasteplatside awamisel tuleb filmas pidada kõik tehtud katsete tagajärjed (nendes asundustes, kus möödunud aastatel platsid töötasid), et eelmise aastate puudused ja wiperused ei korduks, et selgitada missugust kaswatusasutust wajab küla, kas platsi sõimerühmaga wõi platsi internaadiga. Organiseerimise juures ei tohi unustada iga üksiku küla majanduslist seisukorda, tuleb arwastada kohalikkude võimalustega, samuti ka kultuurse tasapinnaga. Igaüks teab, et lasteplats on tarwilik küllale, emadele ja lastele. Mis aga teha, kust saada majanduslist abi selle awamiseks? Kuigi ka mitte kopikat pole, siiski ei tule mitte lohkuda. Esiteks on waja aru saada ja ühiselt otsustada küla koosseisul, et lasteplats on tarwis organiseerida. Möödunud aastatel awati terve rida lasteplatse ilma mingisuguse majanduslise aluseta. Tuleb walida küla koosseisul agaramatest naissektifilistest umbes wiieliikmeline komisjon (kus weel walitud ei ole). Eeskätt tuleb sellesse komisjoni naisdelegaadid, raiooni organisaatorid ja õpetaja walida.

Organiseerimat tööd tuleb alata ruumidest, kus pole koolimaja ehk on seal re-

mont, siis tuleb leida sellekohane ruum lugemistoas, klubis ehk talumajas. Talumaja tarwitamise juures tuleb filmas pidada seda, et ta wastaks sanitaar- ja terwishoiundetele: oleks kuiv, walge, õhuknaga, puhta õuega jne. Tuleb hoolitseda, et ruumide juures oleks, tingimata tükk maad mänguplatsti ja peenarde jaoks. Samuti peab rõhku panema lasteplatsti organiseerides selle peale, et ta asuts tejet küla, teiste ühiskondliste asutuste, näit. kooperatiivi, lugemistoas jne. juures, kus platsi töö oleks igapähele näha, ka mitte kaugemal kui poolteist wersta iga lapse elukohtast. Kus on soow organiseerida plats sõimerühmaga, tuleb kohe pöörata raiooni wõi ringtonna ema- ja lapseterwishoiuosakonna poole, et nad aitaks seda korraldada. Missugune asutus wajab rohkem majanduslisti kulufid ja ka suuremaid ruume. Siin peaks olema katk tuba, üks sõime ja teine platsi jaoks. Sisjeseade: sängid, sängipeju, lastepeju, riided, sellekohased sööginõud jne. Kuna aga plats nõuab wähem kulufid ja lihtsamat sisseseadet. Mööbel wõib olla väga lihtne, kuid ta wastaku terwishoiu ja sanitaar-nõuetele. Saad ja pingid peawad olema laste kaswu kohased (wanema rühmale

* Ugus meie ajakirja eelmises numbris.

6—8 a. laud 60 sm. kõrged, laius 64 sm., noorema rühmale kõrgus 51 sm. laius 58 sm.; pinkide kõrgus 32 sm.). Laudu möbbli jaoks tuleb nõuda tüla eht raiooni ndulogust või talunikude poole pöörata, et viimased seda annetaksid. Kui on rahalisi võimalusi, siis võib möbbli teha lasta, kui aga seda pole, siis valmistada laupäiviku teel. Näit. tegid mööbunud suvel mõnes külas laste isad, kes puutööd tuntsid ja noorteühingu liikmed ühe päevaga möbbli, samuti ka riide- ja käterätiku nagid valmis, ka paar riulit mänguasjade jaoks. Igal lapel peab olema oma käterätik või lapp, samuti oma süögiriistad. Käterätiku annab iga ema platsile saates oma lapsele kaasa, ka süögiriistad: kausi või talbritu, lusika, kruusi eht tass, nagu mööbunud aastatel. Kui on rahalisi võimalusi, siis on soovitatav süöginõusid osta, et nad jääks ka tulevaks aastaks. Eht pöörata kooperatiivi poole, et viimane annetaks platsile süöginõud. Peale süöginõude on veel vaja süöginõusid: paar teedupotti, eht pada, suur pann, supikulp, paar weeämbrit ja kruusi, teedetud joogiwee ja käepesemise nõud.

Komisjonil tuleb oma vahel töö ära jaotada: üks hoolitseb ruumi ja siseseadete eest, teine muretseb raiooni eht ringkonna haridusosakonna laudu kasvataja palga eest, kolmandal hoolitseb leiva ja üldse toiduainete eest. Leiba tuleb nõuda raioonist eht kooperatiivist. Samuti ka, et kooperatiiv muretseks riidet, millest võiks

lastele kerged kleidid (kombineed) õmmelda. On tarvis koostada ühiskondlike organisatsioonide poole pöörata, nagu abiandmise kassa jne., et kõik asutused sellele uuele algatusele appi tuleks. Et. Krupskaja kirjutab: „Kui talunaine tahab sm. Teenini mälestada, siis organiseerigu ta lasteade, plats ja söim“. Ükski ühiskondline organisatsioon ei tohi sellest abist ära ütelda. Tarvis leida sellekohased ruumid ja kasvatatajale palk. (Umbe 50 rbl. raha õpetaja peale kuus).

Mänguasjad on soovitatavad: kummi-pallid, liiva wormid, värvilised püramiidid, kühvlid, labidad, väikesed rehavad jne. Oletas soovitav selles külas, kus kool asub, et wanema rühma koolilapsed oma käsitöö tundides valmistaksid platfialistele lastele tööriistu ja mänguasju, nagu väikesi labidaid, rehaid, kühvleid, puuputkesei jne. Kus talud üksteisest kaugel asuvad, seal tuleb plats internaadi rühmaga avada, kuhu wanemad oma lapsed terweks nädalaks viivad. Sarnased asutused nõuavad suuremaid ruume, peab olema magamistuba, siseseadet samasugune nagu eelpool nimetatud. Sängiriided ja pesu toovad wanemad, nagu mööbunud suvel, samuti ka toiduained.

Kõik need ülesanded peab lasteplatši komisjon juha nüüd täide viima ja seda Eesti Pedtehnikumi eht kesknaisbüroole teatama, et saadatud praktikandid kohale jõudes ajaviitmata võiksid tööle ajuda.

Lilli Kert

Missugused mänguasjad on kohased väikestele lastele?

Paljud wanemad mõtlewad, et see on ükskõik millega laps aega viidab, kui ta aga ei nuta ning teisi ei sega, kuid missugused mänguasjad tal käes on, selle peale mõeldakse vähe.

Mängul on lapse elus ütle mata suur tähtsus. Laps õpib mängides tööle, mängides areneb ta kunstis ja ühiskonna kogemustes.

Pooleaastane laps hakkab juba asju haarama. Teda huwitab valgus, heledad värvid ja liikuwad asjad. Väikesed lapsed panewad suhu kõik mis neile kätte juhtub ja sellega tuleb mängu-

asjade walimisel tingimata arwestada. Niisuguses wanaduses tarwitatakse kõige tihemini kröbisewaid mänguasju.

Kröbisewaid mänguasju on aga väga mitmesuguseid oma värwide ja kujude poolest ja neid tehakse mitmesugusest materjalist.

Missugune peab siis see kröpats olema, mida anda väikesele lapsele kätte?

Kõigepealt peab mänguasi olema ümmargune, ilma mingisuguste kantideta, et laps temaga mängides endale ei saa haiget teha.

Wäikest last huwitawad heledad wärwid, siis peaksid need mänguasjad mingisugust kindlat heledat wärwi olema, mis märjaks saades ei annaks wärwi pealt, sest wastasel korral wõib laps neid suhu wõttes mürgitud saada, kui wärw on mürgitud ainetest walmistatud.

Mis puutub materjalisse, siis on kõige soowitawamad tselluloosest tehtud krõpatsid. Nende paremus seisab selles, et nad õmbluste kohalt siledad on, et wärw neil hästi peal seisab ja et neid kerge on pesta.

Head on ka kummist mänguasjad, kuid neil seisab halwasti wärw peal ja sellepärast ei ole soowitaw wärwitud kummist mänguasju osta.

Poleeritud puust krõpatsid wõib ainult niisugustel juhtumistel anda, kui nad on wärwitud kindla wärwiga ja ei ole rasked, sest muidu wõib laps wehkides endale kergesti haiget teha.

Täiesti lubamatud on rauast krõpatsid. Nad roostetawad, nendega wõib laps ennast kergesti kriimustada ja wäristamisel teeb ta kalki, halba, kõrwlukustawat häält. Peale selle wärwitakse neid harilikult liiga kirjuks, mis last rahutuks teeb.

Ka witsadest punutud krõpatsid ei ole head, sest neid on raske puhtaks pesta — witsade wahale kogub mustus ja laps paneb selle ühes mänguasjaga suhu.

Just niisama nagu lähenesime krõpatsitele, läheneme ka teistele mänguasjadele. Mänguasi peab last tõesti

aitama arendada, nii kehaliselt kui ka waimliselt.

Kehaliselt arendawad last hästi pallid, rattad ja teised mänguasjad, mis wõimaldawad last liikuda.

Lapsed armastawad mängida niisuguste mänguasjadega, mille kuju saab muuta, mis liiguwad, mis oma ehituse poolest on lihtsad ja arusaadawad. Kõige rohkem meeldiwad lastele just isetehtud mänguasjad. Laps wõib neid alati oma tahtmise järele ümber teha, ja need mänguasjad ei tüüta teda ja nende läbi õpib ta tundma tööd ja ümbritsewat elu. Sellepärast muretsege lastele rohkem niisugusi asju nagu lauaoitse, kuu-bikuid, lõigake neile rattaid, ja hiljem andke ka paberit, pliitsid ja wärwe.

Ärge ostke lastele inetuid, liiga kirjuid, moonutatud nägudega mänguasju. Ka kallid keerulisi mänguasju ärge ostke — need meeldiwad rohkem täiskaswanutele kui lastele. Nad ei saa nendest aru; meile, täiskaswanutele, on nad kallid, hoiame neid laste eest, et nad ei lõhuks neid ja lõppude-lõpuks kaotab laps ta wastu huwi ja ei mängigi temaga.

Kui laps tegi mänguasja katki, siis ei ole siin suurt häda. Ta tegi ta sellepärast katki, et tahtis näha mis seal sees on. Laps on uudishimulik ja seda peab meeles pidama.

Mänguasi peab lapsele rõõmuks olema, ta peab aitama last õppida elu tundma ja peab teda tööle lähendama.

Ainetel S. K.

Leningradi Gesti lastemaja elust

Kolm aastat tagasi, kui ma lastemajas tööd algasin, oli meil 86 lastwandikku (praegu on 31 lastw.).

Gesti lastemaja eraldub teistest sellega, et siin lapsed kasvawad, selle wanemad töörahwa wõitluses langenud, selle wanemad praegu Gesti wangimaja seinte wahel waewlewad.

1926. aastal oli lastemajas eelfooli rühm, mida aga laste arwu wähesufe tõttu lihwideerima pidime; ta wanemat rühma

tuli koondada ning neid lapsi, kellel wanemad olid, kodu saatma.

Praegu ei suuda meie riit weel kõitide lastele ühistondlikult kasvatusi anda, ehk küll see meie eesmärk on. Nii jäi meil üks rühm, mis wanaduse poolest sel ajal mitmekesine oli, algades 8—18. aastani. Lastemajas peetakse lastwandikka kuni 16 aasta wanaduseni. Selle tõttu laguneb iga aasta meie pere. Iga aasta saabab lastemaja oma 16 aastat wanaks saanud

perekonna liikmeid töösakonna kaudu wabrikusse tööle. Selle kolme aasta jooksul on tööle saadetud 9 tütarlast ja 9 poisilast, kolm kaswandikku kõrgemasse kooli.

Sisemine korraldus lastemajas on järgmine: kõik lapsed jagunewad töö artellidesse, artellid on wastutawad kogu lastemaja sisemise töö eest, nagu ruumide korrahoidmine, puhtuse järelwaatamine, toiduainete ostmine, wälja andmine, arwepidamine, pesu parandamine, nõelumine ja ka uute riide õmblemisest osawõtmine; kõik see isetegewus ei takista lastel õppimist koolis, kogu töö käib kindla korra järele.

Iga aastaga paraneb lastemaja elu ja olu. Kui piltu tagasi heita ja arwastada möödnud aastate tegewust, siis oleme meie käesolewal aastal kaunitene samm

edasi jõudnud niihästi koolitöös, majanduses kui ka poliitilises kaswatuses. Näituseks, kui meie möödnud aastatel efimese mai ettevalmistuse tööd tegime, siis kandis ta üldist laadi, kuna aga eelolewaks maipühaks üks osa lapsi aitawad uusi riideid õmmelda, teised maalivad hüüdsõnu, kolmandad valmistawad pidu wastu jne.

Rahwuswaheline töölistepüha tuletagu iga seltsilisele meelde, et üle piiri wangimajades waewlewad paljud nende laste wanemad, keda meie kaswatame. Iga arusaaja seltsiline peaks ligemalt tutwunema lastemaja eluga, kus lapsed kaswawad, tallel kodu pole.

Seda puudust kõrwaldame kui lapsed oma hoole alla wõtame.

Juuli Aren

Sõnumid

Maadelegaadid 8. märtsil Leningradis

Täna wune naistepäew astus suure sammu sideme kindlustamiseks edasi. Juba 7. hakkasiwad maadelegaadid neljast ringkonnast — Luuga, Leningradi, Nowgorodi ja Pihkwa rk. — Leningradi jõudma.

Delegaadid olid kehwikud ja keskmikud, suuremalt jaolt oli küla naiste-

üldkoosolekul walitud, et siin ühiselt tehtud töö üle kokkuwõtteid teha, ning puuduste ja wäärnähtuste kõrwaldamiseks teed leida ja siis kindlal sammul proletariaadi juhtimise all sotsialismi ülesehitamise teed minna.

Delegaadid ise seadsid küsimused üles: kuidas külakurnaja ja usuwendade

8. märtsi külalised Leningradis — naisdelegaadid maalt.

wastu woidelda? Nõuti Leningradis asuwa pappide kooli (Stoljarnõi per.) kinnipanemist.

Arutati elawalt külwipinna laiendamise, kollektiwiseerimise ja naise wabanemist kodusest elust.

Selles üksmeelses töös tuli nähtawale kindel liit keskmiku ja kehwiki wahel, õige hindamine ja arusaamine Nõuk. walitsuse poliitikast; oli ka märgata suurt huwi wabrikutööstusest, sest peale ekskursioonide wabrikutesse oli alati elaw mõttewahetus, arutati kõik wäga asjalikult läbi.

Siin peab weel kord allakriipsutama seda, et sm. Lenini poolt näidatud tee

on õige: üks räägi need faktid kehwa ja kesktalurahwa liidust töölistega.

* * *

Lõpuks peab ütleva seda, et keskbüroo juures töötaw naiste kesksidemebüroo on oma lühikese tegewuse aja kestel suure töö suutnud ära teha; laialine sideme wõrk on loodud üle SNW Liidu. Täna wusel naistepäewal oli delegaatsi neljast ringkonnast, aga tulewikus tuleks suuremat tähelepanu kohalistel lugemisetubadel selle peale pöörata, et saaksid ka kaugematest kohtadest sila sõita ja et nende sõitjate hulgas oleks ka taluteenijaid.

Ella Saar

Rohkem hulgalist osawõttu

(Walerjanowka asundus, Krasnogwardelski raioonis)

Meie sanitaarringi tööle on seni ainult noorfugu tõmmatud. Wanemaid naiselitsilisi wõle, peale kolme, kedagi ringiga sidemes.

Ring töötab arsti juhatusel ja on üldiselt tegeliku eluga tõttuõlastatud.

Suurem humi on käsitööringi wästu. Ringi tööde müügist sissetulnud summe tahame kasutada juweteatri ehitamiseks.

Ida R.
Olga P.

Walerjanowka asunduse sanitaarring.

Noorkommunistid naistödd lõhnumas

(Salme asundus, Mustamere kub.)

Meie naised võtavad järjekindlalt nii mitmeegi organisatsiooni tööst osa. Arsti algatusel korraldame terwishoiu loenguid. Viimaseel koosolekul oli üle 50 naiseltfilise. Halwawalt mõjub külavoliniku sm. Bahmani wastutõõtamine, mille tagajärjel paljudki selfilised koosolekust teada ei saa.

Kohalikul noorteraalufesle tuleks oma liikmete huligaansust silmas pidada. Criti nüüd, kus komnoorsoo ribadest rämpsu väljapuhastamine algab.

Mimelt olid noorkommunistid need „aktiivsed“ isakõrid, kes koosolekut nurja püüdsid ajada, kes kino etendusel atendelt riided maha kistufid. Asi oli weel hullem. Saoti ukse taha barrikaadid, et keegi wälja ei saaks.

Kõigile on selge, milleni niisugused tembud tulekahju korral wiivad.

Kõige selle juures „ilustati“ oma tegevust raswase sõimuga.

Peab ütleva, et ka mõni tüdruk noorkommunist sihufese „maru“ peale läbi sõrmede (tähendab, heakskiitwalt) waatab.

Käitets „austab“ sl. Romm (noorkommunist) ainult oma mõneminutilise wiibimisega naiskoosolekuid. Koolindukogus, kuhu teda waltii, pole koguni tema armast palet näha.

Salme noorteraalufesle tuleks naistöble kaasa aidata, aga mitte laikaid pilduda. Huligaanid aga peawad noorte koosolekul wastust andma.

Kii enam edast minna ei tohi, kus teised Salme, kui barbaaride peja, peale waatawad. (Arstil jäi arwamine, et meil pole sellest kiideldawast „eestlaste kultuurisi“ mõhtugi näha.)

Kii näeme, et ümberlaudsed rahwused arenewad, eestlaste Salmesl aga wähitatikat tarwitama hakkawad.

S.

„Mina olen naisdelegaat, aga fina . . .!“

(Bos-Gofi asundus, Krimmis)

Kui ühest kiltsest töö areneb, kui osa naisi kooperatiivi, arstipunkti j.t. organ. tööst osa võtawad — siis näitab see Bos-Gofi hääd külge.

Kuid Bos-Gofi naistöös on ka mitmedki halwasti haifewad paifed. Meie noored, meie „smeena“, need „awangardistid“, kes täis noorusenergiat, segawad üldist naistöös. Kii koosolekul on noorte lärm, nii hirwitatakse mujal aktiivsete naiste üle. Noorusjõudl aga kulutatakse külawahel „patfeerides“, poole böni Morando-Morandinit kehkelbades ja „kallimaid laule“ lauldes.

Niisuguste nähtuste wastu peaktime meie, tegewad naised, kui üksmees, wälja

astuma, kuid kahjuts leidub meiegi peres mõnda, kes oma ülespidamisega delegaadi nime määrab.

Nüüd, kus rahwusehullustus juba ammu peaks unnenend olema, leidub meie Bos-Gofis selfiline, pealegi delegaat, kes wana wene mustasajalise lipukirja hanast wälja on kraapinud.

Kooperatiivis, kus teenija sl. Rosalie Trubergi korra juure kutjus, wastas R. T.: „Ты, жидь, не бурчи здесь. Я делегатка и могу делать, что хочу.“

Õsteteks puhastame oma pere ja siis on fergem ümbruse paifete peale terwendawalt mõjuda.

—K—

Kodused juhatused

Porgand kui jõutoit

Zoomaporgandit võib suure eduga kasvatada põldudel. Tema annab küll vähemat saaki kui teised juurviljad, kuid siiski annab ta sarnase hulga toitu, et tasub enese täiesti ära, seda enam, et porgand on toitvam teistest juurviljadest ja porgandi hea omadus on veel see, et põud ja putukad temale vähem kahju teevad kui teistele juurviljadele. Porgandi idud ei karda kewadisi külmi ja ka varased sügisesed külmad ei tee porgandi lehtedele mingit kahju. Seepärast võib teda maha küllida juba varasel kewadel ja ära koristada hilisel sügisel. Porgandi kasvuaeg on 140 kuni 170 päeva. Porgandi kasvuaeg on lühem peedi kasvuaegast ja seepärast võib porgandeid rohkem põhja pool küllida kui peete. Juurviljade seas on porgand väga kasulik toit: tema mõjub hästi soolikatele, hobuste toitmise juures aitavad porgandid taitõrve parandamise juures suuresti kaasa, iseäranis kasulik on sügisel ja kewadel porganditega toita varju, kes end kewadel sageli külmetavad ja kergesti sapitõppe jäävad. Süüfikarja toitmine porganditega suurendab piimas rasva protsenti ja tõstab sellega piima väärtust: sellest piimast tehtud või omab ilusa kollase värvi ja suurepärase maitse. Kõikidele koduloomadele, nende hulgas ka lindudele, on porgand väga soovitatav toiduks.

Porgandi kasvatamine on väga sarnane peedi kasvatamisega. Porgandi sortidest kõige kasulikum loomatoiduks kasvatada on juur walge rohelise peaga; sest ta annab suuremat saaki, iseäranis liivastel maadel. Tema juured on kederwarre sarnased, mille pikkus on sageli kuni 35 sm. Ühe niisuguse porgandi kaal küünib sageli 1,2—1,6 kg. Siiglaporgandi juu-

red on natukene lühemad, jämedamad ja nad ulatavad vähem maast välja. „Kollase Saalfeldi“ pea ei ulata peaaegu maast välja, tema juur on ülevalt jäme, alt läheb peenikeseks, tema on kaks korda lühem esimesest sordist, tema juured on keskmise suurusega ja ta on kõlblik toiduks loomadele kui ka inimestele. Punakas kollane, pikk, rohelise peaga on väga sarnane rohelise pealise walgega omale, kuid ta on juurte pikkuse poolest, kuid ta on harilikult walgest peenem; teda loetakse üheks paremaks saagi poolest. Sahus külvi juures tuleb hektarile küllida 5,5—8 kg. ja reaskülvi juures 4—5 kg.

Porgandite keskmiseks saagiks desjatiinilt loetakse 23 tonni (1500 puuda), mis vastab oma toitvuse poolest mitte vähem kui 60 pundale headele heintele. Et porganditest head saaki saada, selleks on tarvis maa hästi sügavalt ümbertöötada. Porgandite juured, mis annavad head saaki, ulatavad väga sügavasse maasse ja kui nad ulatavad kõva kihini, mis juurte läbitungimist (kasvamist) takistab, siis porgandid kasvavad kõveraks, porgandite kasv jääb kiburaks ja lõpuks — neid porgandisi on ka paha ära koristada.

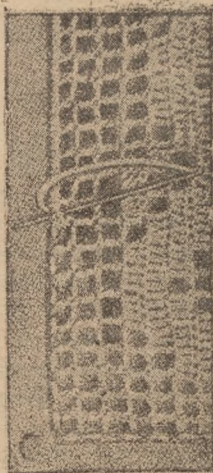
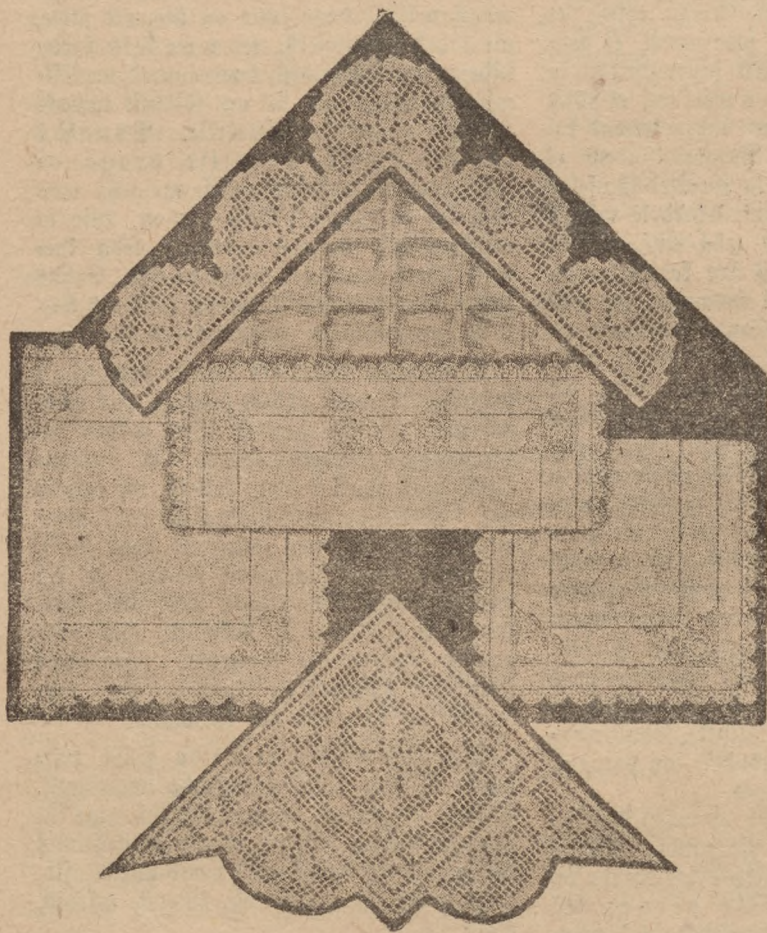
Iseenesest mõista et põldu tuleb porgandi külwiks hästi puhastada umbrohust. Selleks on parem porgandeid külwata sügisel sõnnikuga väetud maale ja iseäranis peale niisugusi taimi, mis maad puhastabid, nagu peale herneest, vikki, sinepit, tatraid, maissi j.t.

Sigitaval ja hästi haritud maal võib porgandeid mitu aastat järgimööda külwata. Peale porgandeid kasvab igasugune taim hea eduga.

Heegelpitse woodipesule

Materjaliks läitheelniit № 150 või kui seda pole, siis vähemalt № 100. Motiivil heegeldatakse efiti valmis nelinurga osa, alates X tähendatud kohalt noole sihis, selle järele nelinurga peal asuv poolik lillmotiiv kuni D-ni. Siis katkestatakse lõng ja alustatakse C juurest uuesti heegeldama nelinurga külge noole suunas. Närepitsil heegeldatakse äärt (kahe noole vaheline osa on üks mustri jagu) kuni

C-ni, siis võetakse jälle lõng katki ja heegeldatakse C-st edasi noole suunas. Kude on sammastube ja õhusilmad, iga täidetud ruut mustriil vastab 4-le sambale, 2 ruutu 7-le sambale, 3 — 10-le jne, iga tähi ruut tähendab 2 õhusilma ja 1 sammast.

Motiivide sisseõblemisel traageldatakse nad vastavasse kohta paremale poole riidele, siis lõigatakse riie umbes 1 sm. äärest eemal augu sissepoole motiivi alt ära: järele jäänud sentimeetri laiune äär käänatatakse tagasi pitsi järele (võib ka jätta

käänamata) ja motiiv õmmeldatakse paremalt poolt tihedal, madal- või nõõpangupistel riide külge, nii et ka äärest on õmmeldud (pilt c). Pärast lõigatakse ülejäänud äär ära (pilt d).

Wastutaw: toimetuse-kolleegium. Väljaandja: „Külwaja“ (изд. „Кюльва“).

Ленинградский Областлит № 28748. Тираж 2000. Типография „Новое Дело“, В. О., 1 л. 52

Hind 12 kop.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR